

Nader onderzoek rugstreep- pad bedrijventerrein de Ex- pansie te Marknesse

Nader onderzoek rugstreeppad bedrijventerrein de Expansie te Marknesse

Opdrachtgever

Gemeente Noordoostpolder

Contactpersoon

Mw. M. Wierstra

Status

Concept

Datum

14 augustus 2018

Vrijgave

Inhoud

1 Inleiding	5
1.1 Aanleiding	5
1.2 Wettelijk kader	5
1.3 Leeswijzer	6
2 Beschrijving van het voornemen	7
2.1 Ligging en aard van het plangebied	7
2.2 Planbeschrijving	8
3 Methode	9
4 Resultaten	11
5 Effect en vervolg	13
5.1 Effecten	13
5.2 Vervolgstappen	13
6 Literatuur en bronnen	17

1 | Inleiding

1.1 Aanleiding

Gemeente Noordoostpolder wil bedrijventerrein de Expansie ten oosten van Marknesse verder ontwikkelen. De uitbreiding vindt in zuidoostelijke richting plaats. Buro Bakker heeft in 2007 een Quicksan uitgevoerd naar de aanwezigheid van beschermde soorten flora en fauna en een nader onderzoek naar de rugstreeppad uitgevoerd in het gebied. De gemeente Noordoostpolder vraagt een update van deze quickscan. De quickscan is al ruim 10 jaar oud.

Een volledig nieuwe quickscan is daarom in 2017 uitgevoerd (Quicksan Bestemmingsplan Marknesse, Rapport p17228, Buro Bakker 2017). Op grond van de habitatkenmerken en eerdere waarnemingen van rugstreeppadden in het plangebied was de soort niet uit te sluiten binnen het plangebied.

Om de ontwikkeling van het plangebied binnen de kaders van de Wet natuurbescherming uit te voeren is een nader onderzoek naar rugstreeppadden noodzakelijk om duidelijkheid te krijgen over het voorkomen van de beschermde rugstreeppadden in het plangebied.

Dit rapport doet verslag van het nader onderzoek naar voortplanting van rugstreeppadden in de sloten binnen en grenzend aan het te ontwikkelen gebied. Het rapport geeft antwoord op de volgende vragen;

- Vindt er voortplanting van rugstreeppadden binnen het plangebied plaats?
- Is het plangebied onderdeel van functioneel leefgebied van de rugstreeppad?
- Is het nodig om voor de uitvoering van de werkzaamheden mitigerende maatregelen te treffen en/of is een ontheffing nodig?

1.2 Wettelijk kader

Per 1 januari 2017 zijn de Flora- en faunawet, Natuurbeschermingswet en Boswet opgegaan in één nieuwe wet: de Wet natuurbescherming (Wnb). Hoofdstuk 3 van de Wet natuurbescherming betreft het onderdeel soorten, voorheen de Flora- en faunawet.

In de Wet natuurbescherming worden drie beschermingsregimes onderscheiden:

1. Vogelrichtlijnsoorten (artikel 3.1 - 3.4)
2. Habitatrichtlijnsoorten en soorten genoemd in de Verdragen van Bern en Bonn (artikel 3.5 - 3.9)
3. Andere soorten (artikel 3.10 - 3.11; bijlage onderdeel A en B)

Onder de Flora- en faunawet is een lijst met 'jaarrond beschermde nesten' opgesteld, die ook onder de Wnb geldig is. Onder de Wet natuurbescherming geldt, net als onder de Flora- en faunawet, de zorgplicht (artikel 1.11) voor alle in het wild levende dieren.

De rugstreeppad is een beschermde inheemse diersoort als bedoeld in artikel 3.5 van de Wet natuurbescherming op basis van het feit dat de soort is opgenomen in bijlage IV van de Habitatrichtlijn en is benoemd in Bijlage II van de Conventie van Bern.

De meervleermuis die ook behandeld wordt in dit rapport is ook een beschermde inheemse diersoort als bedoeld in artikel 3.5 van de Wet natuurbescherming op basis van het feit dat de soort is opgenomen in bijlage II en IV van de Habitatrichtlijn en is genoemd in Bijlage II van de Conventie van Bern.

Voor dit project is de provincie Flevoland het bevoegd gezag voor de uitvoering van de Wet natuurbescherming en voor het verlenen van een eventuele ontheffing. De provincie Flevoland heeft voor de implementatie van de Wet natuurbescherming een verordening vastgesteld. Hierin is onder meer de lijst met vrijgestelde soorten te vinden.

1.3 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 staat een beschrijving van het voornemen en het plangebied. In hoofdstuk 3 wordt de methode van het onderzoek toegelicht. In hoofdstuk 4 worden de resultaten van het onderzoek beschreven. In hoofdstuk 5 worden de effecten van het voornemen beoordeeld en wordt geadviseerd over de benodigde vervolgstappen. In hoofdstuk 6 staat een overzicht van de gebruikte en relevante literatuur.

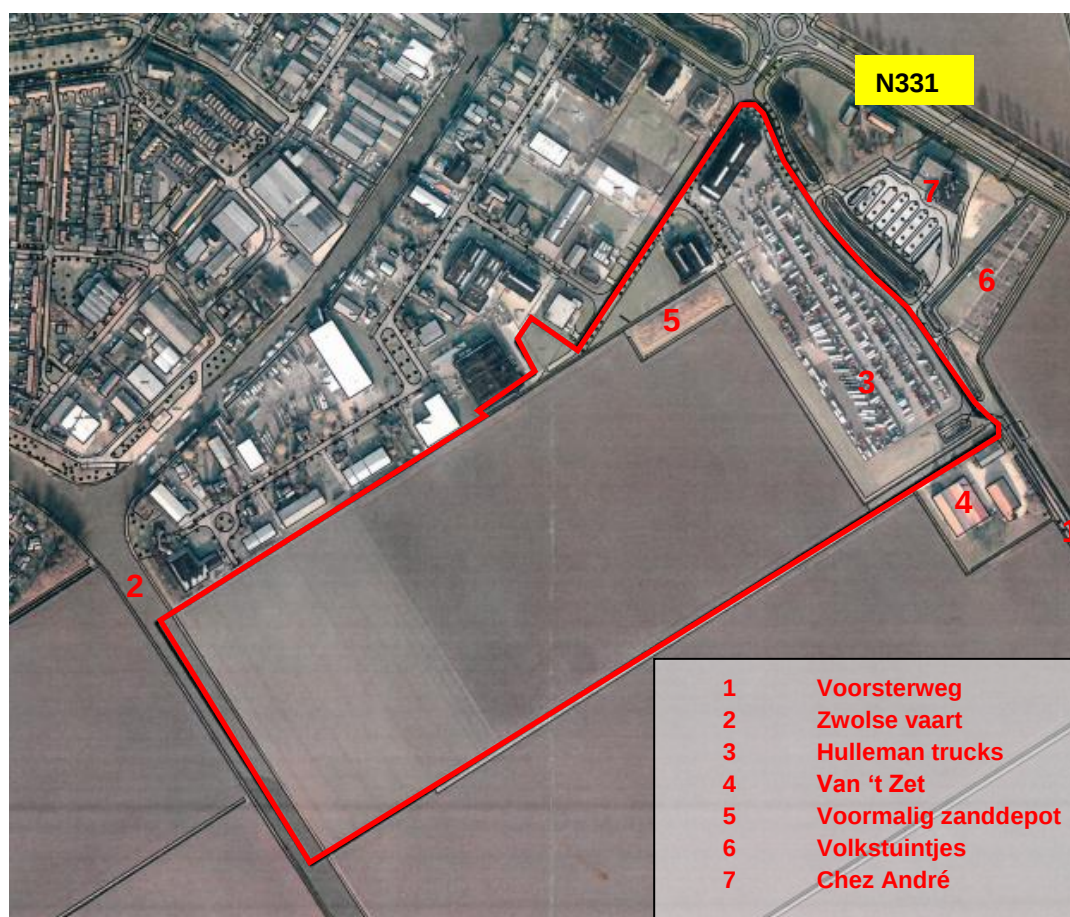
2 | Beschrijving van het voornemen

2.1 Ligging en aard van het plangebied

Het plangebied ligt ten zuidoosten van Marknesse. Het sluit aan op het huidige bedrijventerrein de Expansie. Ten noorden van het plangebied liggen de Voorsterweg en de N331. Ten zuiden van het plangebied ligt de Zwolse vaart. Het noordelijk deel van het plangebied is al ontwikkeld. Hier is het bedrijf Hulleman trucks gevestigd. Het terrein van dit bedrijf is bijna volledig verhard en wordt verder voor het nader onderzoek buiten beschouwing gelaten omdat in dit deel geen nieuwe ontwikkelingen plaats vinden.

Het plangebied bestaat grotendeels uit akkerland van het agrarisch bedrijf Van 't Zet. Er worden bieten geteeld en een deel is ingezaaid met haver. Om het akker gebied lopen smalle waterhoudende watergangen waarvan de westelijke en noordelijke kwel gevoed worden. In het westen van het plangebied ligt een voormalig gronddepot. Inmiddels is dit depot dicht gegroeid met riet en wilgenstruiken. De oeverstrook van de Zwolse vaart en een deel van het water valt ook binnen de begrenzing. Ten noordoosten van het plangebied ligt een volkstuintjescomplex en discotheek Chez André.

Figuur 1 is de globale begrenzing van het plangebied weergegeven. De foto's geven een indruk van het plangebied

Figuur 1 Globale begrenzing van het plangebied.

Foto 1 *Plangebied vanuit het noordoosten*

Foto 2 *Plangebied vanuit het zuidwesten*

Foto 3 *Rietkraag langs de Zwolse vaart*

Foto 4 *Het voormalig gronddepot*

2.2 Planbeschrijving

Het akkerland wordt ontwikkeld tot een bedrijventerrein. Een inrichtingsschets is niet verkregen. De verwachting is dat er wegen worden aangelegd, gebouwen worden gebouwd en dat de slotenstructuur verandert. Mogelijk wordt het gebied eerst opgehoogd.

3 | Methode

Bronnenonderzoek

Voor het bepalen van de verspreiding van rugstreeppadden in de regio is gebruik gemaakt van de meest actuele bronnen (zie Hoofdstuk 6 |)

De Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF) is geraadpleegd en vrij beschikbare verspreidingsgegevens van de rugstreeppad zijn gebruikt. Hiervoor zijn de meest actuele en relevante bronnen geraadpleegd (zie ook hoofdstuk 4 |)

Veldonderzoek

Op de avonden van 18 april 2018 en 28 mei 2018 is onderzoek uitgevoerd naar rugstreeppadden (zie Tabel 1 voor de omstandigheden). Het onderzoek vond plaats in en nabij het plangebied. De omstandigheden waren gunstig ten tijde van beide onderzoeken.

Het veldonderzoek is grotendeels conform Het Kennisdocument rugstreeppad (Bijl2, 2017) uitgevoerd. Het protocol stelt dat er 2 bezoeken in de periode half april-eind mei nodig zijn waarin wordt geluisterd naar kooractiviteit van de rugstreeppad. Kooractiviteit wil zeggen dat mannetjes massaal roepen om vrouwtjes te lokken. Nadat het vrouwtje een geschikt mannetje heeft gevonden vindt de paring plaats waarbij eitjes worden afgezet in het water. Het roepen begint doorgaans een uur na zonsondergang en gaat door tot diep in de nacht. Soms wordt er na een flinke regenbui ook overdag geroepen. Onderzoek naar kooractiviteit moet plaatsvinden op zwoele bijna windstille avonden.

Het Kennisdocument stelt ook dat een derde bezoek nodig is in de periode juni-juli indien de soort tijdens de eerste twee bezoeken nog niet is aangetoond. Er kan vanaf één uur na zonsondergang worden geluisterd naar kooractiviteit daarnaast kan overdag geschept worden naar larven.

In de periode juni-juli 2018 was het uitzonderlijk droog waardoor de sloten compleet zijn drooggevalen. Van flinke regenbuien was ook geen sprake. Een derde onderzoek naar kooractiviteit of het vangen van larven is om deze reden niet uitgevoerd.

Aanvullend is tijdens elk bezoek in april en mei ook gezocht naar dieren op het land. Een hoop stenen en puin tussen het terrein van Hulleman en agrarisch bedrijf van 't Zet is elk bezoek onderzocht waarbij stenen zijn omgekeerd en holletjes (voorzichtig) zijn uitgegraven. Ook in de directe omgeving op het volkstuintjes terrein zijn stenen, hout, plastic, enz. omgekeerd.

Ten tijde van het tweede bezoek was er dankzij de droge watergangen voldoende tijd om nog even (ca. 20 minuten) te posten met een batdetector langs de Zwolse vaart. Met een batdetector (in dit geval Pettersson D240x) kunnen ultrasone geluiden die vleermuizen uitstoten voor het menselijk oor hoorbaar worden gemaakt. Vleermuizen stoten ultrasone geluiden uit om zich te kunnen oriënteren, een prooi te vangen of te communiceren. Elke soort maakt zijn eigen specifieke geluid.

Ronde	Datum	Zon op/ zon onder	Starttijd- eindtijd	Temperatuur in °C	Windkracht in Beaufort	Neerslag	Bewolking
1	18 april '18	20:37	21:45 - 1:00	17°C	NO 2	Geen	Bewolkt
2	28 mei '18	21:41	23:00 – 1:30	19°C	NO 2	Geen	Onbewolkt

Tabel 1 De omstandigheden van beide bezoeken

4 | Resultaten

4.1.1 Eerste onderzoeksrunde 18 april 2018

Rugstreeppad

Tijdens deze ronde waren de watergangen in het plangebied waterhoudend. Er zijn amfibieën als gewone pad, kleine watersalamander en bastaardkikker in de watergangen van het plangebied waargenomen, maar geen rugstreeppadden.

In een smalle watergang op het bedrijventerrein 100 meter ten noordwesten van het plangebied zijn roepende rugstreeppadden waargenomen (zie Figuur 2). Het gaat om ruim 20 dieren die aan het paren en roepen waren. De watergang was ondiep; ongeveer 20 tot 30 cm water. Aan de overzijde van de Zwolse vaart (ten zuidwesten van het plangebied) zijn ook rugstreeppadden gehoord (figuur 2). Aan deze zijde van de Zwolse vaart zijn smalle polderslootjes aanwezig waarin de soort zich kan voortplanten. Eén individu riep vanuit de rietzone aan de noordzijde van de Zwolse vaart.

4.1.2 Tweede onderzoeksrunde 28 mei 2018

Rugstreeppad

Tijdens deze ronde waren de watergangen bijna allemaal drooggefallen. Alleen de watergang tussen het bedrijventerrein en het plangebied bevatte in het meest westelijke deel nog hooguit 3 cm water. Dit deel van de watergang wordt door kwelwater gevoed. De watergang buiten het plangebied waar 18 april 2018 nog rugstreeppadden zich voortplanten was ook volledig droog. Er zijn deze ronde geen rugstreeppadden waargenomen.

Overige relevante waarnemingen

Er is slecht 20 minuten (00:50 – 1:10 uur) gepost met een batdetector. In deze korte tijdspanne vloegen zes meervleermuizen over de Zwolse vaart. De Zwolse vaart verbindt samen met de Marknesservaart, de oever van het IJsselmeer met het Zwarte Water en de Wieden/Weerribben. In onder meer Marknesse, Emmeloord, Kraggenburg en in Noordwest Overijssel zijn kolonies van meervleermuizen bekend (Reinhold et al., 2007). Het is aannemelijk dat de Zwolse vaart een belangrijke vliegroute is waarbij de meervleermuizen van en naar foerageergebieden kunnen vliegen en er uitwisseling met andere kolonies plaats kan vinden. Daarnaast kan aangenomen worden dat de Zwolse vaart ook onderdeel van het foerageergebied is.

4.1.3 Derde onderzoeksrunde niet uitgevoerd

Zoals aangegeven in het vorige hoofdstuk is een derde onderzoeksrunde naar rugstreeppadden niet uitgevoerd wegens extreem droge omstandigheden. Eind mei 2018 waren de watergangen na genoeg drooggefallen. In de periode juni-juli heeft het nauwelijks geregend en was het uitzonderlijk droog waardoor de waterstanden niet meer konden stijgen. Volgens de KNMI is in de omgeving van Marknesse in de maand juni 19 mm en in de maand juli slechts 5 mm neerslag gevallen. Normale waarden voor juni zijn 81 mm en voor juli 88 mm. Ook de maand mei was aanzienlijk droger dan gewoonlijk. Het uitvoeren van een derde onderzoeksrunde voegde niets toe omdat de omstandigheden in het plangebied niet geschikt waren voor rugstreeppadden. Het was te droog in het gebied, de sloten waren drooggefallen en er waren ook geen ondiepe plassen aanwezig in het terrein.

Ten tijde van het eerst onderzoek waren de omstandigheden wel gunstig, toen zijn in het plangebied ook geen rugstreeppadden aangetroffen. Daardoor kan op basis van het uitgevoerde onderzoek met zekerheid worden geconcludeerd dat er geen voortplantings-, overwinteringsplaatsen of foerageergebied van de rugstreeppad aanwezig is in het plangebied.

Figuur 2 Locaties waar rugstreeppadden zich voortplanten. gele ovaal = ca. 20 dieren, oranje ovaal = 5-10 dieren en gele stip = individu.

5 | Effect en vervolg

5.1 Effecten

Rugstreeppad

In het jaar 2018 heeft geen voortplanting van rugstreeppadden in het plangebied plaatsgevonden. De watergangen stonden dankzij extreme hitte en droogte eind mei al nagenoeg droog. Het jaar 2018 kan niet doorgaan voor een (klimatologisch) representatief jaar, echter de waarneming van zich voortplantende rugstreeppadden in april (toen de klimatologische omstandigheden nog vrij gemiddeld waren) buiten het plangebied is veelzeggend. Blijkbaar waren de omstandigheden in de nabijgelegen watergangen in het vroege voorjaar gunstiger dan in het plangebied.

Deze voortplantingslocatie buiten het plangebied wordt door de ontwikkeling van het bedrijventerrein niet aangetast. Het is wel mogelijk dat de betreffende voortplantingslocatie door huidige ontwikkelingen wordt aangetast (er is een nieuwe loods in aanbouw). Het effect kan zijn dat rugstreeppadden volgend jaar genoodzaakt zijn een nieuwe voortplantingslocatie te zoeken. De ondiepe poel bij discotheek Chez Andre is in 2018 geëgaliseerd. Deze locatie is ongeschikt geworden waardoor er een alternatieve voortplantingslocatie minder is.

Wanneer het huidige plangebied wordt ontwikkeld gaat dit gepaard met graafwerkzaamheden. Wanneer onzorgvuldig wordt gewerkt en er locaties ontstaan waar plassen ontstaan is de kans groot dat rugstreeppadden terugkeren naar het plangebied. Wanneer rugstreeppadden terugkeren is de kans op het doden van dieren groot, waardoor werkzaamheden mogelijk stilgelegd moeten worden en alsnog een ontheffing moet worden aangevraagd.

Meervleermuis

De Zwolse vaart ligt deels in het plangebied. De vaart is onderdeel van een essentiële vliegroute van meervleermuizen. Essentiële vliegroutes van meervleermuizen zijn een essentieel onderdeel van het leefgebied en zijn net als verblijfplaatsen beschermd.

De soort meervleermuis is een lichtschuwe soort. Wanneer er licht uitstraalt over de Zwolse vaart kan het effect zijn dat meervleermuizen de Zwolse vaart vermijden en kilometers om moeten vliegen. Dit kan een zeer nadelig effect hebben op kolonies in de omgeving en wordt gezien als een overtreding van de Wet natuurbescherming.

Het verwijderen van de brede rietkraag langs de Zwolse vaart kan resulteren in meer wind en minder voedselaanbod voor meervleermuizen waardoor de kwaliteit van de vaart als vliegroute en foeraargebied afneemt. De rietkraag moet daarom behouden blijven.

5.2 Vervolgstappen

Rugstreeppad

Rugstreeppadden planten zich niet voort in het plangebied. Een ontheffingsaanvraag is niet aan de orde. Wel zijn er maatregelen nodig in de aanlegfase om rugstreeppadden te weren.

Het is noodzakelijk om een ecologisch werkprotocol op te stellen om maatregelen vast te leggen die kunnen voorkomen dat rugstreeppadden zich hervestigen in het plangebied. Maatregelen bestaan

onder meer uit het vermijden van het ontstaan van plassen water in het plangebied en het aanleggen van een amfibieënscherm.

Daarnaast adviseren we om het bedrijventerrein natuurinclusief in te richten. Op het bedrijventerrein kunnen hiertoe poelen en/of sloten met een waterstand van minimaal 10 cm worden aangelegd. Deze poelen en/of sloten moeten vrij van vis blijven en ten minste tot eind juli waterhoudend zijn. Indien gekozen wordt voor sloten dan is het voor de rugstreeppad belangrijk dat deze ook plasdraszones hebben. Poelen kunnen eenvoudig worden aangelegd door middel van het plaatsen van een ondiepe betonnen bak (zie Figuur 3). Sloten en poelen dienen in het najaar geschoond te worden. Geschikte schuil- en overwinteringsplekken bestaan uit zand- en stenenhopen (zie Figuur 4).

Figuur 3 Voorbeeld poel rugstreeppad. De poel heeft een betonnen vloer, met daarover zand. Deze is eenvoudig periodiek te schonen, waarmee de poel duurzaam te gebruiken is voor de rugstreeppad. Let ook op de ondiepe oeverzone (bron: Kennisdocument BIJ12t).

Figuur 4 Voorbeeld aanleg poelen voor rugstreeppad in de Rotterdamse haven. Voor het realiseren van geschikte en makkelijk te schonen poelen is gebruik gemaakt van betonnen bakken. In de directe omgeving zijn hopen zand en stenen geplaatst.

Meervleermuis

Negatieve effecten op de vliegroute Zwolse vaart moeten vermeden worden. Er wordt vanuit gegaan dat de werkzaamheden bij daglicht plaatsvinden. Bij de inrichting van het plangebied moet rekening worden gehouden met deze vliegroute. Er mag geen lichtuitstraling plaats vinden over de Zwolse vaart. De rietstrook moet daarom behouden blijven. Een eenvoudige oplossing om lichtuitstraling te voorkomen is het plaatsen van een bomensingel zoals rondom de aangrenzende kavel van beheer maatschappij Mulders is gedaan (zie Figuur 5). Een aanvullende oplossing is om alleen gebruik te maken van amberkleurige verlichting. Meervleermuizen en andere soorten vleermuizen nemen het rood/oranje spectrum van licht slecht waar.

Indien lichtverstrooiing over de Zwolse vaart niet voorkomen kan worden, dient alsnog een onthefingsaanvraag te worden ingediend.

Figuur 5 Beheer maatschappij Mulder (rode contour) heeft rondom de kavel houtsingels die voorkomen dat er licht over de Zwolse vaart uitstraalt.

6 | Literatuur en bronnen

- BIJ12 (2017); Kennisdocument Rugstreeppad
- Buro Bakker (2017); Quickscan Bestemmingsplan Marknesse. Rapport p17228, Assen.
- Buro Bakker (2007); Toetsing Flora- en faunawet voor een uitbreiding van een bedrijventerrein te Marknesse. Buro Bakker adviesburo voor ecologie B.V. te Assen, in opdracht van Gemeente Noord-oostpolder
- Buro Bakker (2007); Toetsing Flora- en faunawet en aanvullend onderzoek naar het voorkomen van de rugstreeppad voor een uitbreiding van een bedrijventerrein te Marknesse. Buro Bakker adviesburo voor ecologie B.V. te Assen, in opdracht van Gemeente Noordoostpolder
- Grutters, M, 2013, Succesvolle vestiging rugstreeppad in nieuw aangelegd compensatiegebied Rotterdamse haven. RAVON 49, 13 (3): 62-66
- Nationale Databank Flora en Fauna. Geraadpleegd op 9 augustus, 2018.
- De Nooij, R.J.W., 2007. Ruimte geven, ruimte nemen. Een managementplan voor de Rugstreeppad in de Noordoostpolder. Radboud Universiteit Nijmegen, Nijmegen.
- Reinhold et al (2007), Meervleermuizen in Flevoland,: Een beschermde soort in beeld gebracht, Zoogdiervereniging VZZ & Landschapbeheer Flevoland.
- Soortinventarisatieprotocollen in het kader van de Wet natuurbescherming (versie juli 2017), Netwerk Groene Bureaus, 2017
- Vleermuisvakberaad Netwerk Groene Bureaus, Zoogdiervereniging en Gegevensautoriteit Natuur, 2017. Vleermuisprotocol 2017.
- Vos, P.G, (2010), Ecologische quickscan Marknesse-Zuid fase 3, Vos ecologisch onderzoek, Groningen